

การปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐ : ตามหลักสังคหัตถธรรม

PROMOTING THE PERFORMANCE OF GOVERNMENT AGENCIES :

ACCORDING TO THE SANGAHAVATTHAMA

ดาบตำรวจดุสิต ภูงามนิล

นายพิทยา ภาวะโร

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการกล่าวถึงการส่งเสริมการปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐตามหลักสังคหัตถธรรม คืออาศัยหลักสังคหัตถธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ เป็นหลักการสงเคราะห์หรือเป็น ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีหน่วยงานภาครัฐ เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐ จึงว่าสังคหัตถ์ทั้ง 4 อย่าง เป็นหลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่ นับถือ ช่วยเหลือกัน โดยเป้าหมายของหลักสังคหัตถธรรม 1. เพื่อให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข 2. เป็นเครื่องผูกใจคน 3. เป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน 4. เป็นธรรมแห่งการแบ่งปันกัน

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, ภาครัฐ, สังคหัตถธรรม

Abstract

This academic article is about promoting the performance of government agencies in accordance with the Sangahavatthamma principles. which is based on the principle of Sangahavath Dharma in the performance of duties of personnel in government agencies It is the principle of assistance or justice that binds people's minds. and coordinate the people in the unity of government agencies Therefore, in working with government agencies Therefore, it is said that all four Sangahavatthamma principles are principles for inculcating the kindness of others to love, respect and help each other. In the group there needs to be something that will hold the

mind and harmonize the group in order to create unity. and in order to live together peacefully
 2. To be a bond of people's hearts 3. To be a principle of mutual support 4. It is a virtue of sharing

Keywords: Operations, Government Sector, Sanghavatthamma

1.บทนำ

การบริหารองค์กรในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาที่ยุ่งสลับซับซ้อน และโดยทั่วไปก็เป็นที่ยอมรับกันว่า ทรัพยากรทางด้านกำลังคนและความเจริญก้าวหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ องค์กร จะบรรลุเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความร่วมมือร่วมใจของผู้ปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานมี มุมมองหลายมิติ ซึ่งเกิดจากการรับรู้และการประเมิน ประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละบุคคล ทำให้บุคคลมี ความกระตือรือร้นที่จะทำงานด้วยความเต็มใจและมีความสุข และความรู้สึกดังกล่าวนั้นสามารถสร้างให้ดีขึ้นหรือ สามารถ เปลี่ยนแปลงได้ โดยนำหลักการมาประยุกต์ในกิจกรรมพัฒนาองค์กร เพื่อพัฒนาความสามารถในการ ปฏิบัติงาน ทักษะที่ดี และความรู้สึกร่วมในวัตถุประสงค์ขององค์กรขึ้นในหมู่สมาชิก การพัฒนาวิธีการทำงาน (Improving Work Methods) เป็นหน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของหัวหน้างานในองค์กรที่จะกระตุ้นให้พนักงานที่อยู่ใน ความดูแลเกิดการปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเอง

การปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากจะมีการแบ่งระดับการปฏิบัติงานแล้ว ยังต้องมีการแบ่งสับปันส่วนงานที่จะต้องปฏิบัติออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ ซึ่งมีหัวหน้าหน่วยหรือผู้นำหน่วยเป็นผู้รับผิดชอบ งานตามลักษณะหน้าที่ของตนที่แตกต่างกัน ในการปฏิบัติงานที่ต่างชนิด ต่างหน้าที่ ก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ องค์กร หรือ หน่วยงานนั้น ซึ่งจะทำให้ผู้นำมีความสนใจ มีทักษะ มีความรู้มีทักษะและมีบทบาทหน้าที่ของแต่ละ คนแตกต่างกันไป การบริหารจัดการเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับทุกองค์กร คน คือ ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่สุดที่จะสร้างสรรค์งานให้เจริญก้าวหน้า การที่องค์กรจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ขึ้น ผู้บริหารต้องแน่ใจว่าพนักงานทุกคนในองค์กรจะต้องปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าพนักงานปฏิบัติงาน อย่างไม่เต็มที่ไร้ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อผลิตภาพ (Productivity) ซึ่งจะก่อให้เกิด ความล่าช้า และมีผลกระทบต่อความสำเร็จของงาน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นผู้บริหารต้อง ดำเนินการแก้ไขปัญหามา เพื่อให้มั่นใจว่าพนักงานจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสม่ำเสมอ และไว้วางใจได้ ประการที่สำคัญสำหรับ ผู้บริหารจะต้องตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า พนักงานแต่ละคนมีศักยภาพและมีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงาน สามารถตัดสินใจที่ดีได้และสามารถดำเนินงานทุกอย่างให้เป็นไปด้วยความ

ราบรื่น ถ้าหากผู้บริหารคอยแต่ตรวจสอบควบคุมแม้กระทั่งรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ คอยชี้แนะในเรื่องซ้ำ ๆ ก็จะส่งผลให้ผลิตภาพและคุณภาพของงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

ดังนั้นผู้เขียนจึงมีความสนใจที่นำเสนอเรื่องพระพุทธศาสนาเป็นสถาบันสังคมที่เอื้ออำนวยให้สังคมดำรงอยู่อย่างเป็นปึกแผ่น มั่นคง มาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะการนำหลักธรรมสังคหวัตถุธรรม มาช่วยในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเพื่อให้เกิดการร่วมงาน และประพจน์ที่ดีต่อองค์กร และเพื่อนร่วมงาน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กรด้วยกันเองและระหว่างองค์กรกับบุคลากรมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการสร้าง ความจงรักภักดี ต่อองค์กรของบุคลากร และยังช่วยส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ให้ความสำคัญกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ดังนี้

2.แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

องค์กรใดที่จะบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดก็คือ บุคลากรในองค์กรและเป็นที่ยอมรับกันว่ามนุษย์หรือคนเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและสำคัญที่สุด ตามหลักการบริหารการเสริมสร้างความต้องการในการปฏิบัติงานให้กับองค์กร สิ่งที่สำคัญสำหรับ ผู้บริหารที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่องนั้น ต้องคำนึงถึงบุคลากรหรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาภายในองค์กร ซึ่งมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการหรือสิ่งจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน โดยมุ่งอธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งที่ทำให้บุคลากรเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน

2.1. ความสำคัญของการปฏิบัติงาน

การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพการงานประเภทใด สรุปได้ว่าหน้าที่หรืออาชีพเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่งในการที่จะเข้าถึงธรรม การที่จะรู้จักโลกหรือสิ่งทั้งหลายทั้งปวงดีว่าอะไรเป็นอะไร จำต้องมีการทำสิ่งหน้าที่ของตนโดยเฉพาะ เช่นอาชีพให้ลุล่วงไปได้ด้วยดีเสียก่อน การที่คนหนึ่งทำหน้าที่โดยตรงของตนโดยไม่มีมลทินต่างพร้อย ย่อมเป็นการเพียงพอที่จะทำให้รู้จักว่าอะไรเป็นอะไร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ก็จักรู้จักชีวิต จิตใจตนเองว่าหมายความว่าอย่างไร เป็นสิ่งที่ควรยึดถือหลงใหลเพียงไรเป็นต้น ถ้าหากว่าไม่ได้ทำอะไรจริง ๆ จังๆ ให้ดีที่สุดถูกต้องตามอุดมคติของอาชีพหรือของหน้าที่นั้น ๆ แล้ว มันยังน้อยเกินไปสำหรับที่รู้จักตัวเอง รู้จักโลก รู้จัก กิเลส รู้จักทุกข์ และรู้จักความดับทุกข์เป็นต้น

การปฏิบัติงานนั้นว่ามีความสำคัญยิ่ง ด้วยส่งผลต่อปฏิบัติงานทั้งต่อบุคคลและองค์การมุ่งหวังให้บุคลากรมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ด้วยจะส่งผลให้องค์การมีประสิทธิภาพด้วย ดังนี้

ผลการปฏิบัติงานของแต่ละคน (Individual performance equation) ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล (Individual Attributes) ความพยายามในการทำงาน (Work Effort) การสนับสนุนจากองค์กร (Organization Support) รูปแบบแสดง ได้ดังนี้

Performance = Individual Attributes X Work Effect X Organizational Support ส่วนประกอบแต่ละส่วนเขียนโดย ดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะบุคคล (Individual Attributes) ได้แก่

1.1 ลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics) เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ

1.2 ศักยภาพของบุคคล (Competency Characteristics) เช่น ความรู้ ความสามารถ ความถนัดและความชำนาญของแต่ละบุคคล คุณลักษณะนี้ได้จากการศึกษา ฝึกอบรมตลอดจนการสะสมประสบการณ์ต่าง ๆ และเป็นคุณลักษณะที่มีผลกระทบโดยตรงต่อระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน

1.3 คุณลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological Characteristics) ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยมการรับรู้ บุคลิกภาพของแต่ละคน

2. ระดับแรงจูงใจระดับความพยายาม (Work Effort) ถือเป็นเรื่องเดียวกันเพราะระดับแรงจูงใจเป็นตัวกำหนดระดับความพยายามในการพัฒนางานและการที่บุคคลจะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องใช้ความพยายามทั้งสิ้น ซึ่งแรงจูงใจที่กำหนดความพยายามนี้จะไปสัมพันธ์กับปัจจัย คุณลักษณะส่วนบุคคล แรงสนับสนุนจาก องค์กรและทั้งหมดจะกำหนดระดับผลการปฏิบัติงาน

3. แรงสนับสนุนจากองค์กร (Organization Support) เป็นปัจจัยที่สำคัญตัวหนึ่ง เพราะถึงแม้บุคคลจะมีคุณสมบัติครบถ้วนตามความต้องการของงาน มีแรงจูงใจมากที่จะทำงาน บุคคลเหล่านั้นก็ไม่น่าที่จะปฏิบัติงานได้ดี ถ้าขาดการสนับสนุนจากองค์กร แรงสนับสนุนจากองค์กร รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มาจากองค์กร เช่น การประเมินค่าตอบแทน ระบบการจ่ายค่าตอบแทน ความยุติธรรม ความใจกว้างของผู้บริหารระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร วิธีการในการมอบหมายงาน เป็นต้น ล้วนแต่เป็นเรื่องที่สำคัญและมีผลต่อกำลังใจของพนักงานทั้งสิ้น

นอกจากนี้ การทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการมีชีวิตอยู่ในสังคมของแต่ละบุคคล ดังนั้นการพัฒนาอาชีพควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จในการทำงาน และอาชีพ การประสบความสำเร็จในการทำงานของแต่ละบุคคลย่อมมีแนวทางหรือวิธีปฏิบัติไม่เหมือนกัน การพัฒนาอาชีพหรือการ

ปฏิบัติงานนอกจากจะกระทำโดยองค์กรแล้วบุคลากรแต่ละคนยังสามารถจะกระทำได้ด้วยตนเอง หลักการปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จ หรือการพัฒนาอาชีพด้วยตนเองประกอบด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง อันได้แก่ การประเมินภูมิหลัง ประสบการณ์ความรู้ความสนใจ ความต้องการ ความถนัดและความสามารถของตนเอง โดยอาจใช้แบบประเมินตนเอง สำหรับการพัฒนาอาชีพ

2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสความก้าวหน้าและความเป็นไปได้ในการเลื่อนขั้นไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นภายในองค์กรที่สังกัดอยู่

3. กำหนดเป้าหมายอาชีพ

4. กำหนดวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย

5. ลงมือกระทำตามแผนการ

6. ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยการพิจารณาข้อมูลใหม่ๆ เพื่อใช้ประกอบการปรับปรุงแผนการให้ดีขึ้น

จึงสรุปได้ว่าความสำคัญของการปฏิบัติงาน คือ เป็นการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมายในหน้าที่ตำแหน่งในหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรทางสังคม ที่บุคคลมีหน้าที่ในการดำรงตำแหน่งจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กรที่มอบให้ โดยการนำความรู้ความสามารถ อีกทั้งทักษะและประสบการณ์ของตนเองที่สะสมมาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐได้อย่าง เหมาะสมตามสถานการณ์ในบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่

2.2. การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

แรงจูงใจ ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Motivation มาจากภาษาละตินคือ Mover แปลว่า เคลื่อน ดังนั้นความหมายจากรากศัพท์ที่แคบกว่าที่นำมาใช้จริงตามการรับรู้ในองค์กร จึงมีความว่า กระบวนการภายในของบุคคลแต่ละคนที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม และช่องทางที่จะทำให้องค์กรได้รับผลตอบแทนนอกจากการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ วิธีการชักนำพฤติกรรมของบุคคลให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ความต้องการของมนุษย์ สิ่งจูงใจจะเกิดขึ้นได้ภายในและภายนอกตัวบุคคล แรงจูงใจเป็นการกระตุ้น หรือ การสร้างสิ่งเร้าเพื่อช่วยให้เกิดการกระทำต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งเป็นภาวะกระตุ้นให้ปฏิบัติได้ทำงานด้วยความขยัน มีความกระตือรือร้นที่จะอุทิศเวลา แรงกาย แรงใจ และสติปัญญาในการปฏิบัติงาน โดยมีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบควบคู่ไปด้วย เป็นความเต็มใจที่จะใช้พลังงานภายในของคนที่ปฏิบัติงานจนสำเร็จตามเป้าหมาย โดยมุ่งหวังที่จะได้รับรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน แรงจูงใจมีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการ (Needs) แรงขับ (Drives) ซึ่ง

เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ส่วนเครื่องล่อหรือสิ่งจูงใจ (incentives) เกิดจากการจูงใจภายนอก โดยอาศัยลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

1. ส่งเสริมให้ทำงานสำเร็จ เป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรม แรงผลักดันนั้น ๆ อาจเกิดจากภายในหรือภายนอกก็ได้ให้พลังแก่อันตรียแสดงพฤติกรรม
2. การกำหนดแนวทางของพฤติกรรมซึ่งควรเป็นไปในรูปใด นำพฤติกรรมให้ตรงทิศทาง เพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายคือ สำเร็จความต้องการ

จึงสรุปได้ว่า การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ ทำให้บุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่องานที่ทำงาน รวมถึงเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้บุคคลมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ทำให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการทำงานที่มุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพ เน้นบรรยากาศที่ผู้ปฏิบัติมีความสุขและความพอใจด้วย

3.แนวคิดหลักสังคหวัตถุธรรม

มนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับนับถือของทุก ๆ คน และปรารถนาที่จะไดยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญมากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระพุทธองค์ได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า ขั้นแรกให้ปรับที่ตัวของเราเองก่อน คือ ต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อนโดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนผูกใจคน และประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ขอบใจของคนทั่วไป เป็นการปลูกไมตรีเต็มน้ำใจต่อกันทำให้สังคมเป็นสุข

3.1. ความสำคัญของหลักสังคหวัตถุธรรม

สังคหวัตถุธรรมเป็นหลักคุณธรรมในศาสนาพุทธ โดยเป็นภาษาบาลีแยกออกเป็น 2 ศัพท์ คือ สังคห 1 วัตถุ 1 สังคหแปลเป็นภาษาไทยว่าสงเคราะห์ ความหมายและความสำคัญของสังคหวัตถุธรรมวัตถุ ในที่นี้หมายความว่าเรื่องรวมทั้ง 2 ศัพท์ มีความหมายว่า เรื่องความช่วยเหลือจะช่วยเหลือกันด้วยวิธีอย่างไรบ้าง ท่านได้วางไว้เป็น 4 อย่าง จึงจะถือว่าเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่นได้ ดังนี้

สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรม 4 ประการที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ได้แก่

ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว เป็นคุณธรรมที่จะช่วยให้ไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว

ปิยจาวา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี พูดด้วยความจริงใจ ให้เกิดไมตรีรักใคร่ฉันท์ มิไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่ประโยชน์ เหมาะสำหรับกาลเทศะ

อัตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิด หรือการประพาสในสิ่งที่ประโยชน์แก่ผู้อื่น

สมานัตตตา คือการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย เป็นคุณธรรมช่วยให้เป็นผู้มีจิตใจหนักแน่น ไม่โลเล เป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นด้วย เมื่อทุกคนต่างประพฤติสังคหวัตถุทั่วถึงกันแล้ว อย่างว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัว จะรักใคร่ฉันท์อยู่เป็นสุขสบายเลย ถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหวัตถุทั้ง 4 อย่าง เป็นคุณสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่ฉันท์ช่วยเหลือกัน

จึงสรุปได้ว่าความสำคัญของหลักกัณฑ์ธรรม คือ ในฐานะที่เราเป็นผู้ปฏิบัติงานจะต้องตระหนักเสมอว่าเราเป็นอยู่มีหน้าที่อะไรบ้าง เมื่อรู้แล้วก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์ นอกจากนี้เรายังต้องทำตนให้เสมอต้นเสมอปลายด้วย คือ เคยวางตัวกับคนอื่นในทางที่ดีอย่างไรแม้ว่าเราจะได้ดีได้ดิบได้ดีแล้วก็ตามก็ต้องไม่ล้มตัว ยังคงปฏิบัติตัวเหมือนเช่นเดิมนั้นไม่เปลี่ยนแปลง หรือว่าเมื่อเราเห็นคนอื่นเขาได้ดี ก็ต้องแสดงออกให้เขาเห็นว่าเรามีความยินดีกับเขา อย่างจริงใจ ไม่คิดกลั่นแกล้งใส่ร้ายป้ายสีเขา ถ้าทำได้อย่างนี้เราก็ย่อมจะเป็นที่รักที่พอใจของทุกคนรอบข้าง

3.2. เป้าหมายของหลักสังคหวัตถุธรรม

หลักสังคหวัตถุธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน ผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไปเป็นการปลูกไมตรีเต็มน้ำใจต่อกัน ทำให้สังคมเป็นสุขดังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นสัจธรรมที่ผู้ปฏิบัติตามทุกคนย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเอง และทำให้ผู้ปฏิบัติพ้นทุกข์เข้าถึงความสุข และความบริสุทธิ์ภายในได้จริง ธรรมะของพระพุทธองค์เป็นความรู้อันบริสุทธิ์เป็นธรรมโอสถณนานเอก ที่สามารถเยียวยารักษาจิตใจของมวลมนุษยชาติให้หลุดพ้นจากความโลภ ความ โกรธ ความหลง เพราะเมื่อใจปราศจากสิ่งเหล่านี้ ใจย่อมสะอาดบริสุทธิ์ มีอานุภาพและเกิดเป็นความเมตตากรุณาปราณี มีแต่ความรักความปรารถนาดีต่อกันดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ใน สังคหวัตถุสูตร ว่า

ทานญจ เปยวชชญจ อตถจริยา จ ยา อิธ สมานตตตา จ ฌเมสุ ตถ ตถ ยถารห

“การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพาสตนให้เป็นประโยชน์ในโลกนี้ความเป็นผู้มีตนสม่ำเสมอในธรรมทั้งหลายนั้นตามควร” ดังนั้นเป้าหมายของหลักสังคหวัตถุธรรม ดังนี้

1. เป็นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะ จำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข ได้แก่ หลักสังคหวัตถุธรรม

2. เป็นเครื่องผูกใจคน คือ การที่จะผูกมัดใจคนได้นั้นก็ต้องอาศัยหลักสังคหธรรม คือ ธรรมะที่จะช่วยผูกมัดจิตใจคน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นมากจะเห็นได้จากในการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในหมู่บ้านการยอมเสียสละเงินของตนเองเท่ากับเป็นการให้หรือการเสียสละเพราะในสังคมมนุษย์เราจะคิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียวย่อมเป็นไปไม่ได้หรือ จะให้เขาทั้งหมดเราก็อยู่ไม่ได้ฉะนั้นจะต้องรู้จักลักษณะของการให้หรือการไม่ให้หรือควรให้อย่างไร ทำความเข้าใจในส่วนนั้นแล้วปฏิบัติตาม และยอมหันหน้าใช้สิ่งที่คิดร่วมกันเป็นทำให้เกิดการพูดคุยถึงสิ่งที่ทำร่วมกันถือได้ว่าเป็นการใช้ปิยวาจาที่ดีต่อกัน ประพฤติปฏิบัติตนกับทุกคน เสมอต้นเสมอปลายเพื่อให้เป็นประโยชน์แก่เพื่อนบ้านไปจนกระทั่งถึงสังคม

3. เป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน การให้เพื่อสงเคราะห์นี้หมายถึงการให้เพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจ ร้อยรัดใจให้รวมกันเป็นหมู่และเห็นอกเห็นใจกัน รักใคร่นับถือสนิทสนมกัน มั่นคง จะเห็นได้จากการยอมเสียสละเงินของทุกคนที่สมัครใจเข้าเป็นถือเป็นการช่วยเหลือกัน แสดงให้เห็นว่าทุกคนมีความคิดที่จะช่วยเหลือกันเอง ก่อนที่จะไปขอรับความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก บริหารงานด้วยการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของ ๆ ตนช่วยเหลือกันด้วยตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนทั้งเสียสละแรงกายและเวลาเพื่อส่วนรวมและสิ่งที่ มุ่งมั่นด้วยการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดดีมีน้ำใจ หรือ วาจาซาบซึ่งใจ จะก่อให้เกิดความสามัคคีเกิดมิตรไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงสิ่งที่ทุกคนยอมรับในกฎกติกาที่ได้ตั้งขึ้นมาร่วมกัน ทำให้แสดงถึงการประพฤติปฏิบัติร่วมกันและผลประโยชน์ที่จะได้รวมร่วมกันก็คือสวัสดิการที่ทุกคนจะได้รับร่วมกัน จึงเป็นแรงจูงใจในการแก้ไขปัญหาในการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน

4. เป็นธรรมแห่งการแบ่งปันกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการอยู่ร่วมกันอันเป็นไปเพื่อดูแลกันซึ่งหลักธรรมแห่งการแบ่งปันได้ถือปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้ศาสนาเป็นเครื่องกลมเกลียวจิตใจให้มีความเห็นอกเห็นใจกัน แบ่งปันเงินที่มีอยู่เพื่อเข้ากลุ่มต่าง ๆ จึงถือเป็นการแบ่งปันทรัพย์เพื่อช่วยเหลือดูแลซึ่งกันและกันจึงเป็นการให้การเผื่อแผ่แก่กันซึ่งเป็นข้อสำคัญเพราะว่าทุก ๆ คนย่อมต้องการความช่วยเหลือจากกันและกัน และการแบ่งปันไม่ได้มีแต่ทรัพย์สินเท่านั้นยังรวมถึงด้านจิตใจยังช่วยให้กำลังใจให้ความรู้ให้การแนะนำให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในสิ่งที่ทำร่วมกันแล้ว ผลที่จะได้ตามมาจึงเป็นมูลเหตุให้ได้รับประโยชน์ของตนเองและส่วนรวม

5. เป็นหลักแห่งการให้เพื่ออนุเคราะห์หมายถึง การให้เกื้อหนุนโอบอ้อมอารีด้วยเมตตา และการให้อุดหนุนเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณา คนที่มีทรัพย์คิด ช่วยเหลือคนอื่นให้ตั้งตัวได้ ย่อมเป็นกำลังสำคัญเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและเพื่อเป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติ ดังนั้น การให้เกื้อหนุนโอบอ้อมอารีกันด้วยเมตตา และการให้อุดหนุนเอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณาจึงถือว่าให้เพื่ออนุเคราะห์

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเป้าหมายของหลักสังคหวัตถุธรรม คือ หลักสังคหวัตถุธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคีที่สามารถเฝ้าระวังรักษาจิตใจของมวลมนุษยชาติให้หลุดพ้นจากความโลภ ความ โกรธ ความหลง ทำให้แสดงถึงการประพฤติปฏิบัติร่วมกันและผลประโยชน์ที่จะได้รวมร่วมกันก็คือ สวัสดิการที่ทุกคนจะได้รับร่วมกัน จึงเป็นแรงจูงใจในการแก้ไขปัญหาในการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน เอื้อเพื่อช่วยเหลือกันด้วยความกรุณาจึงถือว่าให้เพื่ออนุเคราะห์

3.3. ประโยชน์ของหลักสังคหวัตถุธรรม สังคหวัตถุธรรม หลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวจิตใจคนในสังคม ให้มีความรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกัน เป็นหลักธรรมสำหรับการผูกมิตรไมตรี ระหว่างกันสังคหวัตถุธรรม เป็นเสมือนยานพาหนะที่จะนำมนุษย์ไปสู่ความสุข ความเจริญ สังคมของมนุษย์ประกอบขึ้นด้วยบุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกันมีทั้งคนดีและคนไม่ดี มีทั้งคนที่ร่ำรวยและยากจน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยสังคหวัตถุธรรม เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลแต่ละคนให้มีความผูกพันกัน เพื่อสังคมจะได้ดำรงอยู่ในความสงบ และได้รับการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น พระพุทธองค์ทรงชี้แนะไว้ว่าถ้าสังคมใดปราศจากสังคหวัตถุธรรมแล้ว สังคมนั้นก็จะมีแต่ความยุ่งเหยิง ไร้สันติสุข ด้วยเหตุดังกล่าวพุทธศาสนิกชนจึงทำความเข้าใจเรื่องสังคหวัตถุธรรม ให้ถ่องแท้ดังต่อไปนี้

ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือให้ปันสิ่งของ ๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้แต่ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราไม่เป็นคนละโมภ ไม่เห็นแก่ตัว เราควรคำนึงอยู่เสมอว่า ทรัพย์สินสิ่งของที่เราหามาได้ไม่ใช่สิ่งจีรังยั่งยืน เมื่อเราสิ้นชีวิตไปแล้วก็ไม่สามารถจะนำติดตัวไปได้ การเสียสละ การบริจาคทานต่อกัน

ปิยวาจา คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจไม่พูด หยาดคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะกับกาลเทศะ พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างมาก เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น กิจกรรมงานธุระต่าง ๆ อาจประสบกับความล้มเหลว ถ้าหากไม่ใช่ปิยวาจาในการติดต่อสื่อสารกันและกันแนบแน่น บุคคลก็อาจประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ถ้ารู้จักใช้ปิยวาจา ดังคำพังเพยที่ว่า "พูดดีเป็นศรีแก่ตัว"

อรรถจริยา คือ ประพฤติในสิ่งที่ เป็นประโยชน์กับคนอื่น ด้วยการปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้ มีความประพฤติชอบทางกาย เรียกว่า "กายสุจริต"

สมานัตตา คือการเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอด้านเสมอปลาย คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนที่มีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยมและไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

ดังนั้นสรุปได้ว่า ประโยชน์ของหลักสังคหวัตถุธรรม คือ เราสามารถนำหลักธรรมดังกล่าวนี้มาใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งก็จะทำให้นั้นสามารถยึดเหนี่ยวหัวใจ หรือครองใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี หลักอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคล ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุขสามารถใช้เป็นตัวแบบแผนในการดำเนินชีวิต

4.แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐตามหลักสังคหวัตถุธรรม

แนวทางในการปฏิบัติงานทุกอย่างไม่สามารถทำได้ด้วยคนเดียว โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหน่วยงานที่จะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชน หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจซึ่งกันและกัน ธรรมะที่เหมาะสมสำหรับการทำงานร่วมกัน คือ จะต้องมียึดเหนี่ยวหัวใจของผู้อื่น ผูกไมตรีและเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ได้แก่

1. ทาน คือ การให้ได้แก่การเสียสละการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดจนให้ความรู้แนะนำสั่งสอนการให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลสลดความเห็นแก่ตัวอาจให้ทานได้ 3 วิธีคือ อามิสทานคือการให้สิ่งของ วิทยาทานหรือธรรมทานคือการให้คำแนะนำหรือความรู้และอภัยทานคือการให้อภัยแก่บุคคลอื่นการให้ทาน ก็เพื่อลดความเห็นแก่ตัวเพราะธรรมชาติของมนุษย์นั้นรักตนเองเสมอ หากไม่รู้จักรการให้ทานเพื่อลดความตระหนี่ เช่น การบริจาคทานแก่สมณะชีพราหมณ์ ผู้ทรงศีล เพื่อขจัดความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น และการให้เพื่อสงเคราะห์หรือเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น

การทำทานโดยการให้ในการปฏิบัติงานนั้นอาจให้ทานได้ 3 วิธี คือ

ก. อามิสทาน หมายถึงการให้สิ่งของแก่เพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา โดยเฉพาะการให้เพื่อผูกใจนี้สำคัญมากในยามที่เขาคิดว่าหรือมีความเดือดร้อน ดังภาษิต อังกฤษที่ว่า "เพื่อนแท้คือเพื่อนที่ช่วยในยามตกยาก" การให้รางวัลหรือขึ้นเงินเดือนก็จัดเข้าใน อามิสทาน

ข. วิทยาทานหรือธรรมทาน หมายถึงการให้คำแนะนำหรือสอนวิธีทำงานที่ ถูกต้อง รวมถึงการจัดหลักสูตรพัฒนาบุคลากรหรือส่งไปศึกษาและดูงาน

ค. อภัยทาน หมายถึงการให้อภัยเมื่อเกิดข้อผิดพลาดในการทำงานหรือล่วงเกิน ซึ่งกันและกัน การให้อภัยไม่ทำให้ผู้ให้ต้องสูญเสียอะไร เป็นการลงทุนราคาถูกแต่ได้ผลตอบแทนราคาส่งนั่นคือ ได้มิตรภาพกลับคืนมาและมีคนสนองงานเพิ่มขึ้นอีกคนหนึ่ง มีภาษิตจีนว่า "มีมิตร 500 คน นับว่ายังน้อยเกินไป มีศัตรู 1 คนนับว่ามากเกินไป" อับราฮัม ลินคอล์นกล่าวว่า "วิธีทำลายศัตรูที่ดีที่สุดคือเปลี่ยนศัตรูให้เป็นมิตร" เราจะทำอย่างนั้นได้ ก็ต่อเมื่อเรารู้จักให้อภัย

การนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านทาน จะเห็นได้ว่า ทาน คือการให้ได้แก่การเสียสละการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่การแบ่งปันช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดจน ให้ความรู้แนะนำสั่งสอนการให้ทานให้เพื่อขจัดกิเลสลดความเห็นแก่ตัวเพื่อขจัดความโลภหรือความตระหนี่ เป็นการชำระจิตใจให้สะอาด ยกกระดับจิตใจให้สูงขึ้น และการให้เพื่อสงเคราะห์หรือเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนอื่น การทำทานโดยการให้

2. ปิยวาจา คือ การพูดคำสุภาพ อ่อนหวาน เพื่อให้เกิดความสามัคคีปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเรา เพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาได้ คำพูดมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่

(1) คำพูดที่พูดออกไปแล้วคนฟังเกลียด เช่น คำหยาบ คำด่า คำประชด คำกระทบกระทั่ง คำแดกดัน คำสบถ เป็นต้น คำพูดเหล่านี้เรียกว่า "อัปปิยวาจา"

(2) คำพูดที่พูดออกไปแล้วทำให้คนฟังรัก เช่น คำอ่อนหวาน คำชมเชยจากใจจริง คำพูดที่ชวนให้เกิดความสมัครสมานไมตรี เป็นต้น

คำพูดนี้มีความสำคัญมากจะทำให้คนรักเราหรือเกลียดเราก็ได้พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงให้หลักการพูดไว้ดังนี้ 1) ต้องเป็นคำจริง 2) เป็นคำสุภาพ ไพเราะ อ่อนหวาน 3) พูดแล้วก่อให้เกิดประโยชน์ 4) พูดด้วยจิตเมตตา 5) พูดถูกกาลเทศะคือถูกเวลาและสถานที่

การนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านปิยวาจา การใช้ปิยวาจาต่อหน้ากับการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความสามัคคี ปิยวาจาทำได้ง่าย เพราะวาจานั้นมีในตัวเราเพียงเรามีสติ มีเมตตาในใจก็สามารถพูดออกมาต่อสังคมให้ผู้พูดมีความสุข แต่ควรระวัง งดการพูดเสริมเมื่อมีการนินทาบุคคลที่สาม เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นต่อไป

3. อัตถจริยา คือ การบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือกันและกันในวงแคบ และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง หลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนให้คนพัฒนาตน 2 ด้าน คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์ และทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ การทำตนให้เป็นประโยชน์ หมายถึง ทำตนให้มีคุณค่าในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ อย่างคำพังเพยที่ว่า "อยู่บ้านท่านอย่าง นิงดูตาย บั่นวัว บั่นควาย ให้ลูกท่านเล่น" หรือ "อยู่ก็ให้เขาไวใจไปก็ให้เขาคิดถึง" คนที่ไม่นิ่งดูตายมีอะไร

พอจะช่วยเหลือคนอื่นและสังคมได้ก็เอาใจใส่ชวนช่วยเหลือตามสติกำลังทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า "คนทำหมู่ คณะให้ดังาม" อยู่ที่ไหนก็สร้างความเจริญที่นั่น คือเราจะต้องฝึกตัวของเราเองให้เป็นคนมีประโยชน์ เพราะถ้าคนไหนเป็นคนที่มิประโยชน์ คน ๆ นั้นจะเป็นที่รักของคนอื่น ใคร ๆ ก็อยากเข้าใกล้ วิธีทำให้เราเป็นคนมีประโยชน์ก็ทำได้ การหมั่นปรับปรุงพัฒนาความรู้ความสามารถของเราให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดเวลา และต้องต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณธรรมด้วย เพราะเราจะเป็นคนเก่ง อย่างเดียวไม่พอแต่ต้องเป็นคนดี

การนำหลักสังคหัตถุธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านอัตถจริยา การกระทำ หรือประพฤติดั้งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หมายถึงการประพฤติดนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น หรือสังคมส่วนรวมมีการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว

4.สมานัตตา คือ การวางตนเสมอต้นเสมอปลาย การวางตนได้เหมาะสม มีความหมาย 2 ประการ คือ

(1) วางตนได้เหมาะสมกับฐานะที่ตนมีอยู่ในสังคม เช่น เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นบิดามารดา เป็นครู อาจารย์ เป็นเพื่อนบ้าน เป็นต้น ตนอยู่ในฐานะอะไรก็วางตนให้เหมาะสมกับฐานะที่เป็นอยู่ และทำได้อย่างเสมอต้น เสมอปลาย

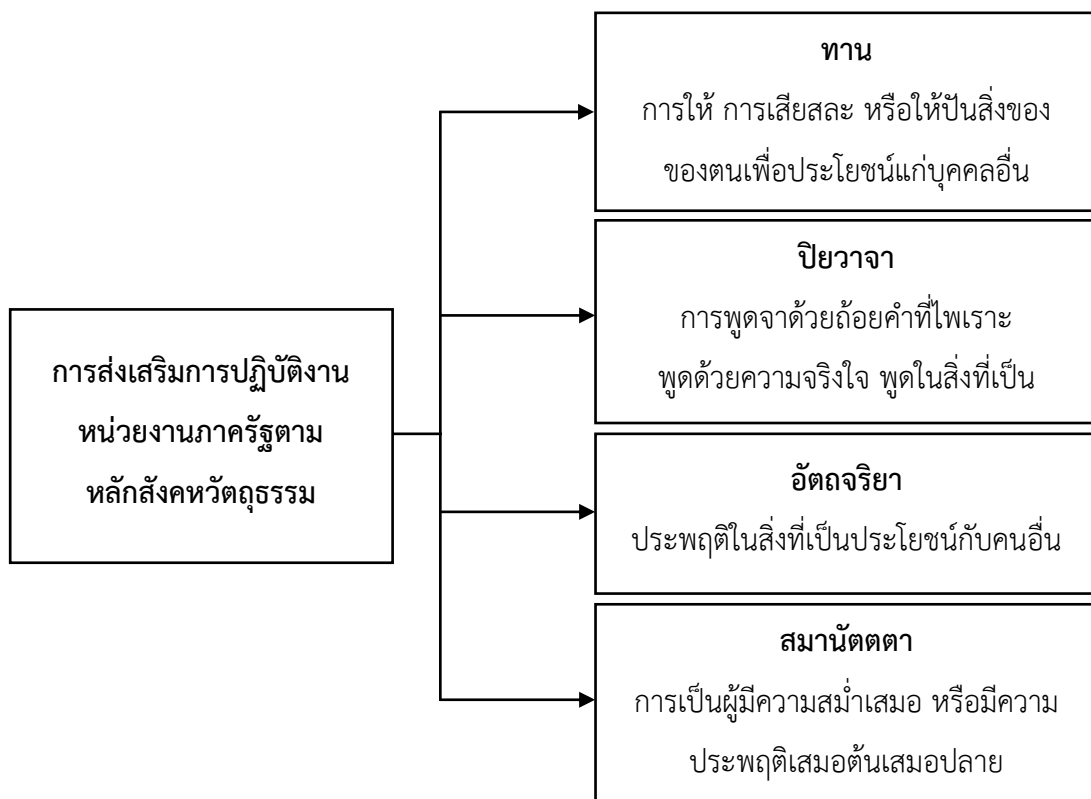
(2) ปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอต่อคนทั้งหลาย ให้ความเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น เสมอในสุขและทุกข์ คือ ร่วมสุขร่วมทุกข์ ร่วมรับรู้ปัญหา และร่วมแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์ของสังคม คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เราเป็นคนมีจิตใจหนักแน่นไม่โลเล รวมทั้งยังเป็นการสร้างความนิยม และไว้วางใจให้แก่ผู้อื่นอีกด้วย

การนำหลักสังคหัตถุธรรมไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ด้านสมานัตตา การใช้สมานัตตาต่อหน้าที่ที่วางตัวเหมาะสมกับฐานะที่ควรจะเป็นและที่ตนเองเป็น เช่นเป็น อาจารย์ เป็นข้าราชการก็ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่สมเกียรติ ศักดิ์ศรีชื่อเสียง ไม่ใช่ว่างลงไปเล่นหัวกับนักศึกษาหรือคณาจารย์หรือเป็นเพื่อนกันก็ต้องวางตัวให้เหมาะสมกับตัวเองอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ใช่ที่เคยเป็นเพื่อนฝูงกันมาก่อน พอได้ดีหน่อยก็แบ่งใส่ ทำเป็นไม่รู้จักกัน จะต้องไม่ลืมเพื่อนฝูงแม้ตัวเองจะได้ดี การวางตัวสม่ำเสมอ (วางตนพอดี)

ดังนั้นสรุปได้ว่าแนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐตามหลักสังคหัตถุธรรม คือ หลักสังคหัตถุธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เป็นหลักการสงเคราะห์หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีหน่วยงานภาครัฐ เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐ จึงว่า สังคหัตถุทั้ง 4 อย่าง เป็น หลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือกัน โดยเป้าหมายของหลักสังคหัตถุธรรม 1. เพื่อให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคีและเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข 2. เป็นเครื่องผูกใจคน 3. เป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน 4. เป็นธรรมแห่งการแบ่งปันกัน

5.สรุป

การปฏิบัติภารกิจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในหน้าที่ตำแหน่งในหน้าที่ของหน่วยงานหรือองค์กรทางสังคมที่บุคคลมีหน้าที่ในการดำรงตำแหน่งจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานหรือองค์กรที่มอบให้ โดยการนำความรู้ และความสามารถ อีกทั้งทักษะประสบการณ์ของตนเองที่สะสมมาเพื่อมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ในบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุธรรม คือ เราสามารถนำหลักธรรมดังกล่าวนี้มาใช้เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตได้ ซึ่งก็จะทำให้เรานั้นสามารถยึดเหนี่ยวน้ำใจ หรือครองใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี หลักอันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคล ให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุขสามารถใช้เป็นตัวแบบแผนในการดำเนินชีวิต จึงสามารถสรุปเป็นแผนภูมิ ได้ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติงานหน่วยงานภาครัฐตามหลักสังคหวัตถุธรรม เป็นการนำหลัก สังคหวัตถุธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร เป็นหลักการสงเคราะห์หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคีหน่วยงานภาครัฐ เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภาครัฐ จึงว่าสังคห

วัตถุทั้ง 4 อย่าง เป็น หลักธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่นับถือ ช่วยเหลือกัน โดยเป้าหมายของหลักสังคหวัตถุธรรม 1. เพื่อให้มีการอยู่ร่วมกันอย่างสันติซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมหรือ ในหมู่คณะจำเป็นต้องมีสิ่งที่จะมายึดเหนี่ยวจิตใจและประสานหมู่คณะไว้ให้เกิดความสามัคคี และเพื่อให้อยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข 2. เป็นเครื่องผูกใจคน 3. เป็นหลักสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน 4. เป็นธรรมแห่งการแบ่งปันกัน

6.เอกสารอ้างอิง

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500.กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(1) หนังสือ:

กิตติพันธ์ จุริกุล. พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529. กุญชรี้ คำชาย.

จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. ลพบุรี: ศูนย์การพิมพ์วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2540.

จันทร์ธานี สงวนนาม. ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอย, 2551.

ชูชัย สมितिไกร. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

ธนิกานต์ มาฆะศิรินันท์. เทคนิคการจูงใจพนักงาน. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ทบุ๊กส์, 2545.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ ชุดคำวัด วัดราชโอรสาราม. กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2548.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.

พระพรหมคุณาภรณ์(ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมานุชีวิตร. พิมพ์ครั้งที่ 82. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์สวย จำกัด 2550.

_____. ธรรมานุชีวิตร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550.

พุทธทาสภิกขุ. คู่มือมนุษย์(ฉบับคำสมบูรณ์). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสภา, 2543.

_____. บริหารธุรกิจแบบพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.

วราภรณ์ บุตรนำชัย. หลักสังคหัตถุธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร. (วารสารออนไลน์). ปีที่ 1 ฉบับที่ 2
ประจำเดือนกรกฎาคม – ธันวาคม 2559.

ศิริพงษ์ เสงี่ยมาน. หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: บุ๊ค
พอ, 2553.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: อีรฟิล์มและไซเท็กซ์, 2542.

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์वासโน). สังคหัตถุ4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
2528.

สุจิตรา รณรัตน์. ศาสนาเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด, 2538.

สุทธิพงศ์ ปานเพ็ชร. “การประยุกต์หลักพุทธธรรมกับวิถีชีวิตชุมชน”. รายงานการวิจัยอิสระ. มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิต, 2550.

เอนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดลพัฒน์กิจ. จิตวิทยาบริการ. ม.ป.ป.

Schermerhorn. J.R. et al. Managing organization Behavior. USA: John Wiley and Sons, 2002.